

VAJE IZ KEMIJE

**Zbirka računskih nalog
za študente Fizikalne merilne tehnike**

Šolsko leto 2008/2009

MERSKE ENOTE

Osnovne fizikalne veličine SI

(International System of Units, mednarodni sistem merskih enot)

Ime veličine	Oznaka veličine	Ime enote	Oznaka enote
dolžina	l	meter	m
masa	m	kilogram	kg
čas	t	sekunda	s
električni tok	I	amper	A
temperatura	T	kelvin	K
svetilnost	I_v	kandela	cd
množina snovi	n	mol	mol

Izpeljane fizikalne veličine

Ime veličine	Oznaka veličine	Definicijska enačba	Ime enote	Oznaka enote
prostornina	V	$V = k \cdot l^3$		m^3
gostota	ρ	$\rho = \frac{m}{V}$		$\frac{kg}{m^3} = kg \cdot m^{-3}$
hitrost	v	$v = \frac{l}{t}$		$\frac{m}{s} = m \cdot s^{-1}$
sila	F	$F = m \cdot a$	newton	$N = kg \cdot m \cdot s^{-2}$
tlak	P	$P = \frac{F}{S}$	pascal	$Pa = \frac{N}{m^2}$
delo	A	$A = F \cdot l$	joule	$J = N \cdot m$
kinetična energija	W	$W = \frac{m \cdot v^2}{2}$	joule	$J = N \cdot m$
toplota	Q	$Q = m \cdot c_p \cdot T$	joule	$J = kg \cdot \frac{J}{kg \cdot K} \cdot K$
molska masa	M	$M = \frac{m}{n}$		$g \cdot mol^{-1}$
število delcev	N	$N = n \cdot N_A$		

* k – konstanta je odvisna od geometrijske oblike telesa
(npr. za kocko $k = 1$)

**Avogadrova konstanta $N_A = 6,023 \cdot 10^{23}$ delcev mol^{-1}

Izjemno dopustne enote SI

Ime veličine	Oznaka veličine	Ime enote	Oznaka enote	Pomen
prostornina	V	liter	L	1 dm ³
masa	m	tona	t	10 ³ kg
čas	t	minuta	min	60 s
		ura	ura	3600 s
		dan	d	86400 s
tlak	p	bar	bar	10 ⁵ Pa
energija	W	elektronvolt	eV	1,602·10 ⁻¹⁹ J
moč	P	voltamper	VA	1 W (watt)
temperatura	T	celzijeva stopinja	°C	K
				0°C=273,15 K

Pogosto uporabljane enote, ki niso v SI

Ime veličine	Oznaka veličine	Ime enote	Oznaka enote	Pomen
dolžina	l	Ångstrom	Å	10 ⁻¹⁰ m
		mikron	μ	10 ⁻⁶ m
		palec, cola	in.	25,4 mm
sil	F	kilopond	kp	9,807 N
tlak	P	tehn. atm.	at	98066,5 Pa
		fiz. atm.	atm	101325 Pa
		mm Hg	mm Hg	
		torr	torr	133,322 Pa
		mm H ₂ O	mm H ₂ O	9,807 Pa
toplota	Q	kalorija	cal	4,178 J
množina snovi	n_E	ekvivalent	ekv	v kemiji je imel več pomenov

Delilne in množilne predpone

Ime	Znak	Pomen	Ime	Znak	Pomen
deka	da	10^1	deci	d	10^{-1}
hekto	h	10^2	centi	c	10^{-2}
kilo	k	10^3	mili	m	10^{-3}
mega	M	10^6	mikro	μ	10^{-6}
giga	G	10^9	nano	n	10^{-9}
tera	T	10^{12}	piko	p	10^{-12}
peta	P	10^{15}	femto	f	10^{-15}
eksa	E	10^{18}	ato	a	10^{-18}

Uporabne zveze

$$0\text{ }^{\circ}\text{C} = 273\text{ K}$$

$$V_m^{\circ} = 22,41\text{ Lmol}^{-1}\text{ pri }0\text{ }^{\circ}\text{C in }101,3\text{ kPa za vse pline}$$

$$1\text{ bar} = 10^5\text{ Pa} = 100\text{ kPa}$$

$$1\text{ atm} = 101,3\text{ kPa} = 760\text{ mmHg (torr)}$$

$$1\text{ cal} = 4,184\text{ J}$$

$$1\text{ M} = 1\text{ molL}^{-1}$$

1. FORMULE SPOJIN, KEMIJSKA REAKCIJA

REŠENE RAČUNSKE NALOGE

1. Kakšna množina $\text{Fe}_2(\text{SO}_4)_3$ je v 150,0 g $\text{Fe}_2(\text{SO}_4)_3$?

$$n = \frac{m}{M}$$

$$M(\text{Fe}_2(\text{SO}_4)_3) = (2 \cdot 55,85 + 3 \cdot 32,06 + 3 \cdot 4 \cdot 16,00) \text{ g mol}^{-1} = 399,88 \text{ g mol}^{-1}$$

$$n(\text{Fe}_2(\text{SO}_4)_3) = \frac{m(\text{Fe}_2(\text{SO}_4)_3)}{M(\text{Fe}_2(\text{SO}_4)_3)} = \frac{150,0 \text{ g}}{399,88 \text{ g mol}^{-1}} = 0,3751 \text{ mol}$$

V 150,0 gramih $\text{Fe}_2(\text{SO}_4)_3$ je 0,3751 mol $\text{Fe}_2(\text{SO}_4)_3$.

2. Koliko atomov je v 12,0 mg C?

$$n = \frac{m}{M} \quad N = N_A \cdot n$$

$$N = N_A \cdot \frac{m}{M}$$

$$N(\text{C}) = 6,023 \cdot 10^{23} \text{ mol}^{-1} \cdot \frac{0,0120 \text{ g}}{12,01 \text{ g mol}^{-1}} = 6,02 \cdot 10^{20} \text{ atomov C}$$

V 12,0 mg ogljika je $6,02 \cdot 10^{20}$ atomov ogljika.

3. Kolikšna je povprečna masa enega atoma klora?

$$n = \frac{m}{M} \quad N = N_A \cdot n$$

$$N = N_A \cdot \frac{m}{M}$$

$$m(\text{Cl}) = \frac{N(\text{Cl})}{N_A} \cdot M(\text{Cl}) = \frac{1}{6,023 \cdot 10^{23} \text{ mol}^{-1}} \cdot 35,45 \text{ g mol}^{-1} = 5,890 \cdot 10^{-23} \text{ g}$$

Povprečna masa enega atoma klora je $5,890 \cdot 10^{-23} \text{ g}$.

4. Izračunaj masne deleže posameznih elementov v spojini $\text{Na}_2\text{CO}_3 \cdot 10\text{H}_2\text{O}$!

$$w(X) = \frac{m(X)}{m(XY)}$$

$$M(\text{Na}_2\text{CO}_3 \cdot 10\text{H}_2\text{O}) = 286,15 \text{ g mol}^{-1}$$

$$w(\text{Na}) = \frac{2 \cdot M(\text{Na})}{M(\text{Na}_2\text{CO}_3 \cdot 10\text{H}_2\text{O})} = \frac{2 \cdot 22,99}{286,15} = 0,1607$$

$$w(\text{C}) = \frac{M(\text{C})}{M(\text{Na}_2\text{CO}_3 \cdot 10\text{H}_2\text{O})} = \frac{12,01}{286,15} = 0,04197$$

$$w(\text{O}) = \frac{13 \cdot M(\text{O})}{M(\text{Na}_2\text{CO}_3 \cdot 10\text{H}_2\text{O})} = \frac{13 \cdot 16,00}{286,15} = 0,7269$$

$$w(\text{Na}) + w(\text{C}) + w(\text{O}) + w(\text{H}) = 1$$

$$w(\text{H}) = 1 - w(\text{Na}) - w(\text{C}) - w(\text{O}) =$$

$$= 1 - 0,1607 - 0,04197 - 0,7269 = 0,0704$$

Masni delež vodika v $\text{Na}_2\text{CO}_3 \cdot 10\text{H}_2\text{O}$ lahko seveda izračunamo tudi po zgornji formuli:

$$w(H) = \frac{20 \cdot M(H)}{M(\text{Na}_2\text{CO}_3 \cdot 10\text{H}_2\text{O})} = \frac{20 \cdot 1,008}{286,15} = 0,07045$$

5. Določi pravo formulo spojine, če spojina vsebuje 26,68 % C, 71,08 % O, ostalo je vodik. Molska masa spojine je 90,0 g mol⁻¹.

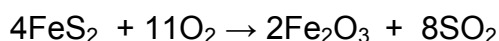
$$\begin{aligned} w(H) + w(O) + w(C) &= 100 \% \\ w(H) &= 100 \% - w(C) - w(O) = \\ &= 100 \% - 26,68 \% - 71,08\% = \\ &= 2,24 \% \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} n(C) : n(H) : n(O) &= \frac{m(C)}{A_r(C)} : \frac{m(H)}{A_r(H)} : \frac{m(O)}{A_r(O)} = \\ &= \frac{26,68}{12,01} : \frac{2,24}{1,008} : \frac{71,08}{16,00} = \\ &= 2,222 : 2,222 : 4,443 = \\ &= 1 : 1 : 2 \end{aligned}$$

Enostavna formula spojine je CHO₂ (njena molska masa znaša 45,02 g mol⁻¹), prava molska masa spojine pa 90,0 g mol⁻¹. Torej je prava formula spojine dvakratna enostavna formula: C₂H₂O₄.

6. Koliko gramov FeS₂ potrebuješ za nastanek 135,5 g Fe₂O₃ pri naslednji reakciji: FeS₂ + O₂ → Fe₂O₃ + SO₂

Reakcijo najprej uredimo:

$$\frac{n(\text{FeS}_2)}{n(\text{Fe}_2\text{O}_3)} = \frac{4}{2} = \frac{2}{1}$$

$$n = \frac{m}{M}$$

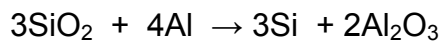
$$\frac{m(\text{FeS}_2) \cdot M(\text{Fe}_2\text{O}_3)}{M(\text{FeS}_2) \cdot m(\text{Fe}_2\text{O}_3)} = \frac{2}{1}$$

$$\begin{aligned} m(\text{FeS}_2) &= \frac{2 \cdot M(\text{FeS}_2) \cdot m(\text{Fe}_2\text{O}_3)}{M(\text{Fe}_2\text{O}_3)} = \\ &= \frac{2 \cdot 119,97 \text{ g mol}^{-1} \cdot 135,5 \text{ g}}{159,70 \text{ g mol}^{-1}} = \\ &= 203,7 \text{ g} \end{aligned}$$

Za nastanek 135,5 g Fe_2O_3 potrebujemo 203,7 g FeS_2 .

7. **100,0 g SiO_2 in 50,0 g Al reagira po enačbi $\text{SiO}_2 + \text{Al} \rightarrow \text{Si} + \text{Al}_2\text{O}_3$.
Koliko gramov in kateri reaktant ostane nezreagiran?
Koliko gramov silicija nastane?**

Urejena reakcija:

Začetni množini SiO_2 in Al sta:

$$n_o(\text{SiO}_2) = \frac{m(\text{SiO}_2)}{M(\text{SiO}_2)} = \frac{100,0 \text{ g}}{60,09 \text{ g mol}^{-1}} = 1,664 \text{ mol}$$

$$n_o(\text{Al}) = \frac{m(\text{Al})}{M(\text{Al})} = \frac{50,0 \text{ g}}{26,98 \text{ g mol}^{-1}} = 1,85 \text{ mol}$$

Iz reakcije sledi

$$\frac{n(\text{SiO}_2)}{n(\text{Al})} = \frac{3}{4}$$

kar pomeni, da trije moli SiO_2 popolnoma zreagirajo s štirimi moli Al.

$$n^*(\text{Al}) = \frac{4}{3} \cdot n_o(\text{SiO}_2) = \frac{4}{3} \cdot 1,664 \text{ mol} = 2,218 \text{ mol}$$

kar pomeni, da 1,664 mol SiO_2 za popolno reakcijo porabi 2,218 mol Al. Na voljo imamo 1,853 mol Al, torej je Al premalo.

$$n^*(\text{SiO}_2) = \frac{3}{4} \cdot n_o(\text{Al}) = \frac{3}{4} \cdot 1,85 \text{ mol} = 1,39 \text{ mol}$$

kar pomeni, da 1,85 mol Al za popolno reakcijo porabi 1,39 mol SiO₂. Na voljo imamo 1,664 mol SiO₂, torej nekaj SiO₂ ostane nezreagiranega - v prebitku.

Aluminij ves zreagira, v prebitku ostane SiO₂.

$$\begin{aligned} n_{\text{preb.}}(\text{SiO}_2) &= n_o(\text{SiO}_2) - n^*(\text{SiO}_2) = \\ &= 1,664 \text{ mol} - 1,39 \text{ mol} = \\ &= 0,274 \text{ mol} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} m_{\text{preb.}}(\text{SiO}_2) &= n_{\text{preb.}}(\text{SiO}_2) \cdot M(\text{SiO}_2) = \\ &= 0,274 \text{ mol} \cdot 60,09 \text{ g/mol} = \\ &= 16,2 \text{ g} \end{aligned}$$

Nezreagiranega torej ostane 16,2 g SiO₂.

Za izračun množine oziroma mase nastalega silicija upoštevamo množinsko razmerje z reaktantom, ki ves zreagira.

$$\frac{n_o(\text{Al})}{n(\text{Si})} = \frac{4}{3} \qquad n(\text{Si}) = \frac{3}{4} \cdot n_o(\text{Al})$$

$$\begin{aligned} m(\text{Si}) &= \frac{3}{4} \cdot n_o(\text{Al}) \cdot M(\text{Si}) = \\ &= \frac{3}{4} \cdot 1,85 \text{ mol} \cdot 28,09 \text{ g mol}^{-1} \\ &= 39,0 \text{ g} \end{aligned}$$

Iz 100,0 g SiO₂ in 50,0 g Al nastane 39,0 g Si, 16,2 g SiO₂ pa ostane nezreagiranega.

RAČUNSKÉ NALOGE

1. Koliko atomov je v 0,500 mol atomov bakra?
($3,01 \cdot 10^{23}$)
2. Kolikšna je masa 0,750 mol MgCO_3 ?
(63,2 g)
3. a) Kakšna množina $(\text{NH}_4)_2\text{Cr}_2\text{O}_7$ je v 1,00 g spojine?
(0,00397 mol)
b) Koliko atomov Cr je v 1,00 g spojine?
($4,80 \cdot 10^{21}$)
c) Koliko miligramov tehta $1,80 \cdot 10^{19}$ formulskih enot te spojine?
(7,50 mg)
4. V kosu železa je $1,00 \cdot 10^{18}$ atomov. Kolikšna je masa tega železa v mikrogramih?
(93 μg)
5. Izračunaj masne deleže posameznih elementov v spojini $\text{K}_2\text{Cr}_2\text{O}_7$!
($w(\text{K}) = 0,266$, $w(\text{Cr}) = 0,353$, $w(\text{O}) = 0,381$)
6. Določi pravo formulo spojine, ki vsebuje 34,6 % natrija, 23,3 % fosforja in 42,1 % kisika! Relativna molekulska masa spojine je 266,0.
($\text{Na}_4\text{P}_2\text{O}_7$)
7. Določi formulo spojine, v kateri so nikelj, žveplo in kisik v atomskem razmerju 1 : 1 : 4. Spojina vsebuje še 44,87 % kristalne vode.
($\text{NiSO}_4 \cdot 7\text{H}_2\text{O}$)
8. Določi pravo formulo spojine, v kateri sta dušik in vodik v masnem razmerju 1 : 0,143. Relativna molekulska masa te spojine je 32,0.
(N_2H_4)

9. Določi pravo formulo spojine, ki vsebuje 82,7 % ogljika in 17,3 % vodika. $5,00 \cdot 10^{18}$ molekul te spojine ima maso 0,482 mg.

(C₄H₁₀)

10. Koliko molekul vode se sprosti pri sušenju 20,0 g CoSO₄·7H₂O do konstantne mase?

($3,00 \cdot 10^{23}$)

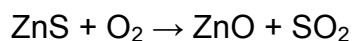
11. Kakšen masni delež kisika vsebuje zmes K₂SO₄ in Na₂SO₄·10H₂O v množinskem razmerju 7 : 5?

(0,554)

12. 15,0 g plina vodika (H₂) dodamo $1,50 \cdot 10^{23}$ molekul vodika in 1,25 mola plina vodika. Kolikšna je skupna masa vodika?

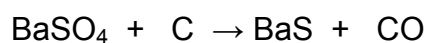
(18,0 g)

13. Uredi kemijsko enačbo in izračunaj, koliko gramov ZnO nastane z oksidacijo 15,0 g ZnS?

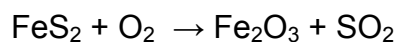
(12,5 g)

14. Koliko gramov BaS nastane pri redukciji 10,0 g BaSO₄ z ogljikom?

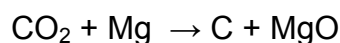
(7,26 g)

15. Koliko kilogramov FeS₂ moramo oksidirati, da dobimo 2,00 kg Fe₂O₃?

(3,00 kg)

16. Koliko gramov MgO nastane, če reagira 0,440 mol CO₂ in 48,6 g magnezija?

(35,5 g)

17. 10,8 g srebra reagira s $4,00 \cdot 10^{22}$ molekulami kisika in nastane Ag_2O . Koliko gramov in katerega reaktanta ostane v prebitku?

(1,33 g O_2)

2. PLINI, PLINSKI ZAKONI

REŠENE RAČUNSKE NALOGE

1. Kakšna je molska masa plina, če 0,980 g tega plina zavzema pri temperaturi 27 °C in tlaku 97,3 kPa prostornino 627,0 mL?

$$P \cdot M = \frac{m}{V} \cdot R \cdot T$$

$$M = \frac{m \cdot R \cdot T}{P \cdot V} = \frac{0,980 \text{ g} \cdot 8,314 \text{ kPa L mol}^{-1} \text{ K}^{-1} \cdot 300 \text{ K}}{97,3 \text{ kPa} \cdot 0,6270 \text{ L}} = 40,1 \text{ g mol}^{-1}$$

Molska masa plina je 40,1 g mol⁻¹.

2. Povprečna molska masa plinske zmesi N₂ in CO₂ je 40,4 g mol⁻¹. Kakšna sta množinski ter masni delež dušika v plinski zmesi?

$$\bar{M} = X_1 \cdot M_1 + X_2 \cdot M_2$$

$$\bar{M} = X(\text{CO}_2) \cdot M(\text{CO}_2) + X(\text{N}_2) \cdot M(\text{N}_2) \quad X(\text{CO}_2) + X(\text{N}_2) = 1$$

$$\bar{M} = (1 - X(\text{N}_2)) \cdot M(\text{CO}_2) + X(\text{N}_2) \cdot M(\text{N}_2)$$

$$X_{\text{N}_2} = \frac{M(\text{CO}_2) - \bar{M}}{M(\text{CO}_2) - M(\text{N}_2)} = \frac{44,0 - 40,4}{44,0 - 28,0} = 0,225$$

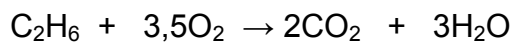
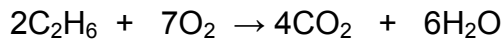
$$w_{\text{N}_2} = X_{\text{N}_2} \cdot \frac{M(\text{N}_2)}{\bar{M}} = 0,225 \cdot \frac{28,0}{40,4} = 0,156$$

V plinski zmesi je množinski delež dušika 0,225, masni pa 0,156.

3. Koliko litrov plinastih produktov pri tlaku 98,2 kPa in temperaturi 150 °C se razvije pri popolnem izgorevanju 10,0 g etana C₂H₆?

Pri popolnem izgorevanju ogljikovodikov nastaneta ogljikov dioksid CO_2 in voda H_2O .

Reakcija:

Pri temperaturi $150\text{ }^\circ\text{C}$ in tlaku $98,2\text{ kPa}$ sta CO_2 in H_2O v plinastem stanju.

Izhodna množina etana:

$$n(\text{C}_2\text{H}_6) = \frac{m(\text{C}_2\text{H}_6)}{M(\text{C}_2\text{H}_6)} = \frac{10,0\text{ g}}{30,1\text{ g mol}^{-1}} = 0,332\text{ mol}$$

Iz reakcije lahko razberemo, da iz enega mola C_2H_6 nastaneta 2 mola CO_2 in 3 moli vode.

$$n(\text{pl. komp.}) = 2\text{ mol} + 3\text{ mol} = 5\text{ mol} \quad \text{za 1 mol } \text{C}_2\text{H}_6$$

$$\frac{n(\text{C}_2\text{H}_6)}{n(\text{pl.komp.})} = \frac{1}{5}$$

$$n(\text{pl.komp.}) = 5 \cdot n(\text{C}_2\text{H}_6) = 5 \cdot 0,332\text{ mol} = 1,665\text{ mol}$$

$$P \cdot V = n(\text{pl.komp.}) \cdot R \cdot T$$

$$V = \frac{n(\text{pl.komp.}) \cdot R \cdot T}{P} = \frac{1,66\text{ mol} \cdot 8,314\text{ kPa L mol}^{-1} \text{ K}^{-1} \cdot 423\text{ K}}{98,2\text{ kPa}} = 59,4\text{ L}$$

Pri popolnem izgorevanju $10,0\text{ g}$ etana nastane $59,4\text{ L}$ plinastih produktov pri temperaturi $150\text{ }^\circ\text{C}$ in tlaku $98,2\text{ kPa}$.

- 4. Izračunaj povprečno molsko maso plinske zmesi dušika in helija, ki sta v masnem razmerju 1 : 2,50!**

Izhodni množini obeh plinov:

$$n(N_2) = \frac{1,00 \text{ g}}{28,02 \text{ g mol}^{-1}} = 0,0357 \text{ mol}$$

$$n(He) = \frac{2,50 \text{ g}}{4,003 \text{ g mol}^{-1}} = 0,6250 \text{ mol}$$

$$\begin{aligned} n &= n(He) + n(N_2) = \\ &= 0,0357 \text{ mol} + 0,625 \text{ mol} = \\ &= 0,661 \text{ mol} \end{aligned}$$

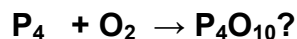
$$X(N_2) = \frac{n(N_2)}{n} = \frac{0,0357}{0,661} = 0,0540$$

$$X(He) = 1 - X(N_2) = 1 - 0,0540 = 0,946$$

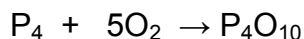
$$\begin{aligned} \bar{M} &= X(He) \cdot Me(He) + X(N_2) \cdot M(N_2) = \\ &= 0,9459 \cdot 4,003 \text{ g mol}^{-1} + 0,0540 \cdot 28,02 \text{ g mol}^{-1} = \\ &= 5,30 \text{ g mol}^{-1} \end{aligned}$$

Povprečna molska masa plinske zmesi helija in dušika je $5,30 \text{ g mol}^{-1}$.

5. **Koliko litrov kisika, merjenega pri tlaku 95,2 kPa in temperaturi 20 °C potrebuješ, da zgori 5,10 g fosforja (P₄) po naslednji enačbi:**

Urejena kemijska reakcija:

Izhodna množina fosforja:

$$n(P_4) = \frac{m(P_4)}{M(P_4)} = \frac{5,10 \text{ g}}{123,88 \text{ g mol}^{-1}} = 0,0412 \text{ mol}$$

$$\frac{n(P_4)}{n(O_2)} = \frac{1}{5}$$

$$n(\text{O}_2) = 5 \cdot n(\text{P}_4) = 5 \cdot 0,0412 \text{ mol} = 0,206 \text{ mol}$$

$$P \cdot V = n(\text{O}_2) \cdot R \cdot T$$

$$V(\text{O}_2) = \frac{n(\text{O}_2) \cdot R \cdot T}{P} = \frac{0,206 \text{ mol} \cdot 8,314 \text{ kPa L mol}^{-1} \text{ K}^{-1} \cdot 293 \text{ K}}{95,2 \text{ kPa}} = 5,27 \text{ L}$$

Za oksidacijo 5,10 g P_4 potrebujemo 5,27 L kisika, merjenega pri tlaku 95,2 kPa in temperaturi 20 °C.

RAČUNSKÉ NALOGE

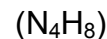
1. Izračunaj gostoto zraka pri temperaturi 22 °C in tlaku 98,5 kPa! Molska masa zraka je 29,0 g/mol!

$$(1,16 \text{ g/L})$$

2. Kakšno prostornino zavzema pri normalnih pogojih $26,9 \cdot 10^{21}$ molekul plina?

$$(0,998 \text{ L})$$

3. Določi pravo formulo spojine, ki vsebuje 87,5 % dušika in 12,5 % vodika. 32,0 g par te spojine zavzema pri tlaku 172,4 kPa in temperaturi 192 °C prostornino 11,2 L !

4. Tlak plinske zmesi, sestavljene iz 8,8 g ogljikovega dioksida, 2,0 g vodika in 12,8 g kisika, je 73,3 kPa. Izračunaj parcialne tlake posameznih plinskih komponent !

$$p(\text{CO}_2) = 9,2 \text{ kPa};$$

$$p(\text{H}_2) = 45,8 \text{ kPa};$$

$$p(\text{O}_2) = 18,3 \text{ kPa}$$

5. Kakšen je masni delež dušikovega oksida (NO) v plinski zmesi NO in NO₂, če je parcialni tlak dušikovega oksida 36,0 kPa in dušikovega dioksida 70,0 kPa?
(25,1%)
6. Povprečna molska masa zmesi neona in kisika je 24,8 g/mol. Koliko gramov kisika vsebuje 12,0 g zmesi?
(6,0 g)
7. V posodi sta dušik in argon v masnem razmerju 7 : 5. Določi tlak plinske zmesi, če je parcialni tlak argona 33,3 kPa!
(99,9 kPa)
8. Koliko litrov plinastih produktov nastane pri popolnem izgorevanju 35,0 g butana (C₄H₁₀) pri temperaturi 120 °C in tlaku 100,5 kPa?
Napiši in uredi reakcijo za popolno izgorevanje butana!
(177 L)
9. Koliko gramov magnezija je reagiralo s prebitno HCl, če je nastalo 5,36 L vodika pri tlaku 95,5 kPa in temperaturi 22 °C?
$$\text{Mg} + 2\text{HCl} \rightarrow \text{MgCl}_2 + \text{H}_2$$

(5,07 g)
10. Uredi enačbo reakcije: $\text{SiO}_2 + \text{C} \rightarrow \text{SiC} + \text{CO}$ in izračunaj, koliko litrov CO, merjenega pri normalnih pogojih nastane, če zreagira 50,5 g ogljika!
(62,8 L)
11. Uredi enačbo reakcije: $\text{B}_2\text{H}_6 + \text{Cl}_2 \rightarrow \text{BCl}_3 + \text{HCl}$ in izračunaj, koliko litrov klora, merjenega pri temperaturi 55,0 °C in tlaku 88,6 kPa, potrebuješ za reakcijo z 0,828 g B₂H₆ !
(5,54 L)
12. Uredi enačbo reakcije: $\text{C}_4\text{H}_{10} + \text{O}_2 \rightarrow \text{CO}_2 + \text{H}_2\text{O}$ in izračunaj, koliko

gramov in katerega reaktanta ostane nezreagiranega, če 348 g butana (C_4H_{10}) reagira z $1,20\text{ m}^3$ kisika merjenega pri normalnih pogojih!

(467 g O_2)

13. Plinska zmes dušikovega oksida (NO) in argona vsebuje 10,0 % argona (masni delež). Koliko tehta 1,0 l te zmesi pri tlaku 81,0 kPa in temperaturi $32\text{ }^\circ\text{C}$?

(0,983 g)

14. Kolikokrat je večja masa 2,00 L plina z molsko maso 30,0 g/mol od 5,00 L vodika pri enakih zunanjih pogojih?

(6 krat)

3. RAZTOPINE

REŠENE RAČUNSKÉ NALOGE

1. Koliko gramov CaCl_2 moramo zatehtati za pripravo 250 mL 0,35 M raztopine?

$$c(\text{CaCl}_2) = \frac{n(\text{CaCl}_2)}{V}$$

$$n(\text{CaCl}_2) = c(\text{CaCl}_2) \cdot V = 0,35 \text{ mol L}^{-1} \cdot 0,250 \text{ L} = 0,088 \text{ mol}$$

$$m(\text{CaCl}_2) = M(\text{CaCl}_2) \cdot n(\text{CaCl}_2) = 0,088 \text{ mol} \cdot 110,98 \text{ g mol}^{-1} = 9,8 \text{ g}$$

Za pripravo 250 mL 0,35 M CaCl_2 potrebujemo 9,8 g CaCl_2 .

2. Masni delež NaCl v raztopini je 0,0563. Gostota raztopine pri 18 °C je 1,040 $\text{g} \cdot \text{mL}^{-1}$. Kakšna je molarost dobljene raztopine?

$$c(X) \cdot M(X) = w(X) \cdot \rho$$

$$c(\text{NaCl}) = \frac{\rho \cdot w(\text{NaCl})}{M(\text{NaCl})} = \frac{1040 \text{ g L}^{-1} \cdot 0,0563}{58,44 \text{ g mol}^{-1}} = 1,00 \text{ mol L}^{-1}$$

Raztopina je 1,00 M NaCl .

3. Koliko procentno raztopino dobiš, če zmešaš 25,0 g $\text{CuSO}_4 \cdot 5\text{H}_2\text{O}$ in 100,0 g vode?

$$w(\text{CuSO}_4) = \frac{m(\text{CuSO}_4)}{m_r}$$

Topljenec je CuSO_4 - brezvodna sol, zato moramo maso $\text{CuSO}_4 \cdot 5\text{H}_2\text{O}$ preračunati na brezvodno sol.

$$n(\text{CuSO}_4) = n(\text{CuSO}_4 \cdot 5\text{H}_2\text{O}) \quad n = \frac{m}{M}$$

$$\frac{m(\text{CuSO}_4)}{M(\text{CuSO}_4)} = \frac{m(\text{CuSO}_4 \cdot 5\text{H}_2\text{O})}{M(\text{CuSO}_4 \cdot 5\text{H}_2\text{O})}$$

$$m(\text{CuSO}_4) = \frac{m(\text{CuSO}_4 \cdot 5\text{H}_2\text{O}) \cdot M(\text{CuSO}_4)}{M(\text{CuSO}_4 \cdot 5\text{H}_2\text{O})} = \frac{25,0 \text{ g} \cdot 159,61 \text{ g mol}^{-1}}{249,69 \text{ g mol}^{-1}} = 16,0 \text{ g}$$

$$m_r = m(\text{CuSO}_4 \cdot 5\text{H}_2\text{O}) + m(\text{H}_2\text{O}) = 25,0 \text{ g} + 100,0 \text{ g} = 125,0 \text{ g}$$

$$w(\text{CuSO}_4) = \frac{m(\text{CuSO}_4)}{m_r} = \frac{16,0 \text{ g}}{125,0 \text{ g}} = 0,128$$

Če zmešamo 25,0 g $\text{CuSO}_4 \cdot 5\text{H}_2\text{O}$ in 100,0 g vode dobimo 12,8 % CuSO_4 .

4. **Koliko mililitrov 20,0 % NaOH z gostoto $1,219 \text{ g} \cdot \text{mL}^{-1}$ ($T=20 \text{ }^\circ\text{C}$) potrebuješ za pripravo 250 mL 1,50 M NaOH ? Koliko procentna je raztopina, če je gostota 1,50 M raztopine $1,060 \text{ g} \cdot \text{mL}^{-1}$ pri temperaturi $20 \text{ }^\circ\text{C}$?**

Masa NaOH, ki jo potrebuješ za pripravo 250 mL 1,50 M raztopine, je:

$$c(\text{NaOH}) = \frac{n(\text{NaOH})}{V} = \frac{m(\text{NaOH})}{M(\text{NaOH}) \cdot V}$$

$$m(\text{NaOH}) = c(\text{NaOH}) \cdot M(\text{NaOH}) \cdot V = 1,50 \text{ mol L}^{-1} \cdot 40,00 \text{ g mol}^{-1} \cdot 0,250 \text{ L} = 15,0 \text{ g}$$

Masa 20,0% NaOH, v kateri je 15,0 g čistega NaOH pa je:

$$w(\text{NaOH}) = \frac{m(\text{NaOH})}{m_r}$$

$$m_r = \frac{m(\text{NaOH})}{w(\text{NaOH})} = \frac{15,0 \text{ g}}{0,200} = 75,0 \text{ g}$$

$$V = \frac{m_r}{\rho} = \frac{75,0 \text{ g}}{1,219 \text{ g mL}^{-1}} = 61,5 \text{ mL} \quad 20,0\% \text{ razt.}$$

Procentnost izračunamo iz formule:

$$c(X) \cdot M(X) = w(X) \cdot \rho$$

$$w(\text{NaOH}) = \frac{c(\text{NaOH}) \cdot M(\text{NaOH})}{\rho} = \frac{1,50 \text{ mol L}^{-1} \cdot 40,00 \text{ g mol}^{-1}}{1060 \text{ g L}^{-1}} = 0,0566 = 5,66 \%$$

Za pripravo 250 mL 1,50 M NaOH potrebuješ 61,5 mL 20,0 % NaOH. Dobljena raztopina je 5,66 % NaOH.

5. **Koliko gramov vode moraš dodati k 500 mL 20,0% NaOH z gostoto 1,219 g·mL⁻¹ (T=20 °C), da dobiš 2,03 M raztopino NaOH z gostoto 1,085 g·mL⁻¹?**

Najprej izračunamo masni delež NaOH v končni raztopini, to je v 2,03 M NaOH:

$$w_2(\text{NaOH}) = \frac{c(\text{NaOH}) \cdot M(\text{NaOH})}{\rho} = \frac{2,03 \text{ mol L}^{-1} \cdot 40,00 \text{ g mol}^{-1}}{1085 \text{ g L}^{-1}} = 0,0748$$

Masna bilanca raztopin:

$$m_2 = m_1 + m(\text{H}_2\text{O})$$

m_1 : masa 20,0% NaOH

m_2 : masa končne (2,03 M) razt. NaOH

Masna bilanca topljenca:

$$m_1 \cdot w_1 = m_2 \cdot w_2$$

$$m_1 \cdot w_1 = (m_1 + m(\text{H}_2\text{O})) \cdot w_2$$

$$m_1 = V_1 \cdot \rho_1$$

Neznanka je masa vode $m(\text{H}_2\text{O})$:

$$\begin{aligned} m(\text{H}_2\text{O}) &= \frac{m_1 \cdot w_1 - m_1 \cdot w_2}{w_2} = \frac{V_1 \cdot \rho_1 \cdot (w_1 - w_2)}{w_2} = \\ &= \frac{500 \text{ mL} \cdot 1,219 \text{ g mL}^{-1} \cdot (0,200 - 0,0748)}{0,0748} = \\ &= 1020 \text{ g} \end{aligned}$$

Doliti moramo 1020 g vode.

6. Koliko procentno raztopino dobiš, če zmešaš skupaj 300 mL 7,50 % NaOH z gostoto 1,080 g·mL⁻¹ in 100 g 20,0 % NaOH?

Masna bilanca za raztopine:

$$m_{r3} = m_{r1} + m_{r2}$$

m_{r1} : masa 7,5% raztopine

m_{r2} : masa 20,0 % raztopine

m_{r3} : masa končne raztopine

Masna bilanca za topljenec:

$$m_3(\text{NaOH}) = m_1(\text{NaOH}) + m_2(\text{NaOH})$$

$m_1(\text{NaOH})$: masa NaOH v 7,5 % razt.

$m_2(\text{NaOH})$: masa NaOH v 20,0 % razt.

$m_3(\text{NaOH})$: masa NaOH v končni raztopini

$$w(\text{NaOH}) = \frac{m(\text{NaOH})}{m_r} \Rightarrow m(\text{NaOH}) = w(\text{NaOH}) \cdot m_r$$

Tako dobimo enačbo:

$$w_3(\text{NaOH}) \cdot m_{r3} = w_1(\text{NaOH}) \cdot m_{r1} + w_2(\text{NaOH}) \cdot m_{r2}$$

Maso končne raztopine dobimo iz masne bilance za raztopine, če upoštevamo še podatek za gostoto za prvo raztopno, dobimo:

$$m_{r1} = \rho_1 \cdot V_1$$

$$m_{r3} = m_{r1} + m_{r2} = \rho_1 \cdot V_1 + m_{r2}$$

Končna enačba ima obliko:

$$w_3(\text{NaOH}) \cdot (\rho_1 \cdot V_1 + m_{r2}) = w_1(\text{NaOH}) \cdot \rho_1 \cdot V_1 + w_2(\text{NaOH}) \cdot m_{r2}$$

$$\begin{aligned} w_3(\text{NaOH}) &= \frac{w_1(\text{NaOH}) \cdot \rho_1 \cdot V_1 + w_2(\text{NaOH}) \cdot m_{r2}}{\rho_1 \cdot V_1 + m_{r2}} = \\ &= \frac{0,0750 \cdot 1,080 \text{ g mL}^{-1} \cdot 300 \text{ mL} + 0,200 \cdot 100 \text{ g}}{1,080 \text{ g mL}^{-1} \cdot 300 \text{ mL} + 100 \text{ g}} = 0,104 \end{aligned}$$

Pri mešanju 300 mL 7,50 % NaOH in 100 g 20,0 % NaOH dobimo 10,4 % NaOH.

RAČUNSKÉ NALOGE

1. Koliko gramov $\text{NaBr} \cdot 2\text{H}_2\text{O}$ potrebuješ za pripravo 200 g 8,0 % NaBr ?
(21,6 g)
2. Izračunaj masni delež NaCl v raztopini, če raztopiš 16 g trdnega NaCl v 125 g vode!
(0,113)
3. Koliko procentno raztopino HNO_3 dobiš, če k 500 mL 32,0 % HNO_3 z gostoto $1,20 \text{ g} \cdot \text{mL}^{-1}$ ($T=20^\circ\text{C}$) doliješ 1,50 L vode?
(9,14 %)
4. Koliko gramov $\text{Na}_2\text{CO}_3 \cdot 10\text{H}_2\text{O}$ je raztopljenega v 3,00 L 6,00 % Na_2CO_3 ? Gostota raztopine pri 20°C je $1,061 \text{ g} \cdot \text{mL}^{-1}$.
(515 g)
5. V 500 mL raztopine je raztopljenih 25,0 mg NaCl . Koliko molarna je raztopina?
($8,55 \cdot 10^{-4} \text{ M NaCl}$)
6. 30,0 % raztopina NaOH ima pri temperaturi 20°C gostoto $1,329 \text{ g} \cdot \text{mL}^{-1}$. Koliko molarna je ta raztopina?
(9,96 M NaOH)
7. Izračunaj molarnost raztopine, ki vsebuje 23,0 g NaOH v 750 mL raztopine!
(0,767 M NaOH)
8. Koliko mililitrov vode moraš dodati k 55,0 g $\text{CuSO}_4 \cdot 5\text{H}_2\text{O}$, da dobiš 10,0 % raztopino CuSO_4 ?
(297 mL)
9. Koliko mililitrov 30,0 % NaOH z gostoto $1,328 \text{ g} \cdot \text{mL}^{-1}$ ($T=20^\circ\text{C}$) moraš dodati k 150 mL 10,5 % NaOH z gostoto $1,114 \text{ g} \cdot \text{mL}^{-1}$ ($T=20^\circ\text{C}$), da dobiš 14,0 % raztopino?
(27,5 mL)
10. Koliko natrijevih atomov je v 50 mg 0,30 % raztopine $\text{Na}_2\text{S}_2\text{O}_7$?
($8,1 \cdot 10^{17}$)

11. 12,3 g $\text{MgSO}_4 \cdot 7\text{H}_2\text{O}$ raztopiš v 87,7 g vode. Gostota dobljene raztopine pri 20°C je $1,060 \text{ g}\cdot\text{mL}^{-1}$. Koliko molarna je raztopina?
(0,530 M MgSO_4)
12. Koliko mililitrov 12,0 % raztopine KCl z gostoto $1,076 \text{ g}\cdot\text{mL}^{-1}$ ($T=20^\circ\text{C}$) potrebuješ za pripravo dveh litrov 0,0600 M raztopine?
(69,3 mL)
13. K 100 mL 20,0 % H_2SO_4 z gostoto $1,219 \text{ g}\cdot\text{mL}^{-1}$ ($T=20^\circ\text{C}$) doliješ 400 mL vode. Dobljena raztopina ima gostoto $1,105 \text{ g}\cdot\text{mL}^{-1}$ ($T=20^\circ\text{C}$). Koliko procentna in koliko molarna je raztopina?
(4,67%; 0,527 M H_2SO_4)
14. Koliko vode moraš odpariti iz 300 g 10,0 % raztopine KCl , da dobiš 15,0 % raztopino?
(100 g vode)
15. Koliko gramov $\text{KAl}(\text{SO}_4)_2 \cdot 12 \text{H}_2\text{O}$ potrebuješ za pripravo 2,00 litrov 0,400 M $\text{KAl}(\text{SO}_4)_2$?
(379 g)
16. Koliko mililitrov 96,0% raztopine H_2SO_4 z gostoto $1,840 \text{ g}\cdot\text{mL}^{-1}$ ($T=20^\circ\text{C}$) potrebuješ za pripravo 250 mL 1,55 M raztopine H_2SO_4 ?
(21,5 mL)
17. Na kakšno prostornino moraš razredčiti 100 mL 15,0 % NaCl z gostoto $1,100 \text{ g}\cdot\text{mL}^{-1}$ ($T=20^\circ\text{C}$), da dobiš 1,00 M NaCl ?
(282 mL)
18. V 500 mL vode uvedeš 10,0 L plina HCl merjenega pri temperaturi 27°C in tlaku 100,0 kPa. Izračunaj molarost dobljene raztopine, če predpostaviš, da se prostornina vode zaradi uvajanja plina ne spremeni!
(0,80 M HCl)

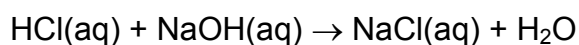

4. VAJA KISLINE, BAZE, SOLI, TITRACIJA

REŠENI RAČUNSKI NALOGI

1. Pri titraciji 25,0 mL raztopine HCl porabimo 16,1 mL 0,995 M raztopine NaOH. Koliko je molarnost raztopine HCl?

Reakcija nevtralizacije:

Množina porabljenega NaOH:

$$n(\text{NaOH}) = c(\text{NaOH}) \cdot V(\text{NaOH}) = 0,995 \text{ mol L}^{-1} \cdot 0,0161 \text{ L} = 0,0160 \text{ mol}$$

Množinsko razmerje med obema reaktantoma:

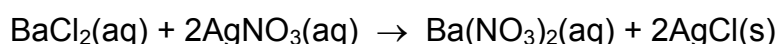
$$n(\text{HCl}) = n(\text{NaOH}) \Rightarrow n(\text{HCl}) = 0,0160 \text{ mol}$$

$$c(\text{HCl}) = \frac{n(\text{HCl})}{V(\text{HCl})} = \frac{0,0160 \text{ mol}}{0,0250 \text{ L}} = 0,640 \text{ mol L}^{-1}$$

Raztopina je 0,640 M HCl.

2. V 250 mL merilni bučki raztopimo 15,00 gramov BaCl₂·2H₂O. 15,00 mL te raztopine odpipetiramo v erlenmajerico in jo titriramo z 0,100 M raztopino srebrovega nitrata(V). Koliko te raztopine porabimo pri titraciji?

Reakcija poteka, ker nastaja slabo topen srebrov klorid:

$$n(\text{BaCl}_2 \cdot 2\text{H}_2\text{O}) = \frac{n(\text{BaCl}_2 \cdot 2\text{H}_2\text{O})}{M(\text{BaCl}_2 \cdot 2\text{H}_2\text{O})} = \frac{15,00 \text{ g}}{244,23 \text{ g mol}^{-1}} = 0,06142 \text{ mol}$$

$$n(\text{BaCl}_2 \cdot 2\text{H}_2\text{O}) = n(\text{BaCl}_2) \Rightarrow n(\text{BaCl}_2) = 0,06142 \text{ mol}$$

$$c(\text{BaCl}_2) = \frac{n(\text{BaCl}_2)}{V} = \frac{0,06142 \text{ mol}}{0,250 \text{ L}} = 0,246 \text{ mol L}^{-1}$$

Iz reakcije je razmerje množin:

$$n(\text{BaCl}_2) : n(\text{AgNO}_3) = 1 : 2 \Rightarrow 2 \cdot n(\text{BaCl}_2) = n(\text{AgNO}_3)$$

Sledi:

$$2 \cdot c(\text{BaCl}_2) \cdot V(\text{BaCl}_2) = c(\text{AgNO}_3) \cdot V(\text{AgNO}_3)$$

$$V(\text{AgNO}_3) = \frac{2 \cdot c(\text{BaCl}_2) \cdot V(\text{BaCl}_2)}{c(\text{AgNO}_3)} = \frac{2 \cdot 0,246 \text{ mol L}^{-1} \cdot 15,00 \text{ mL}}{0,100 \text{ mol L}^{-1}} = 73,8 \text{ mL}$$

Pri titraciji porabimo 73,8 mL 0,100 M raztopine BaCl₂.

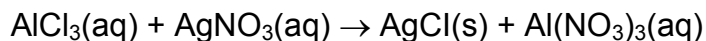
RAČUNSKÉ NALOGE

1. Kateri pari elektrolitov zreagirajo? Napiši in uredi enačbe reakcij, ki potečejo. V razpredenico napiši produkt, ki je vzrok reakcije?

	FeSO ₄	AgNO ₃	AlCl ₃	NaOH	CaCl ₂
HCl					
NaOH					
KNO ₃					
Na ₂ S					
NH ₄ Cl					

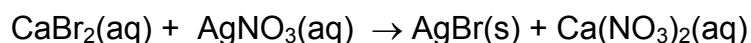
2. Kakšna je koncentracija raztopine KOH, če za titracijo 25,0 mL te raztopine porabimo 16,2 mL 0,0985 M raztopine HCl?
(0,0638 molL⁻¹)
3. Koliko litrov amoniaka pri tlaku 98,0 kPa in temperaturi 20 °C moramo uvesti v 2,00 L 0,105 M H₂SO₄, da nevtraliziramo vso kislino?
(10,2 L)
4. Koliko trdnega KOH moramo dodati k 315 g 7,2% raztopine H₃PO₄, da nevtraliziramo kislino?
(39,0 g)
5. Kakšna je koncentracija raztopine Ca(OH)₂, če za nevtralizacijo 50,0 mL te raztopine porabimo pri titraciji 10,2 mL 0,0985 M HCl?
(0,0100 molL⁻¹)
6. Vzamemo 10,0 mL raztopine H₂SO₄ neznanе koncentracije in jo razredčimo v merilni bučki na 500 mL. Odpipetiramo 25,0 mL in titriramo raztopino s 0,0104 M raztopino NaOH, katere porabimo 11,3 mL. Kakšna je bila začetna koncentracija raztopine H₂SO₄?
(0,118 molL⁻¹)
7. Koliko mL 1,00 M H₂SO₄ potrebujemo za nevtralizacijo zmesi 100,0 mL 0,100 M raztopine Ba(OH)₂ in 200 mL 0,100 M raztopine NaOH?
(20,0 mL)
8. Za reakcijo z zmesjo NaCl in NaHCO₃ porabimo 55,0 mL 0,115 M HCl. Kakšen je masni delež NaHCO₃ v zmesi, če je masa zmesi 0,70 g?
NaHCO₃(aq) + HCl(aq) → NaCl(aq) + H₂O + CO₂(g)
(0,759)
9. Vzorec, ki vsebuje kalcijev klorid, raztopimo v merilni bučki s prostornino 500 mL, odpipetiramo 20,0 mL in titriramo z 0,100 M raztopino AgNO₃, katere porabimo 24,5 mL. Koliko gramov CaCl₂ vsebuje vzorec? Uredi enačbo!
CaCl₂(aq) + AgNO₃(aq) → AgCl(s) + Ca(NO₃)₂(aq)
(3,40 g)

10. Trdno snov (10,000 g), ki vsebuje aluminijev klorid, raztopimo v destilirani vodi, razredčimo na 1 L in odpipetiramo 10,0 mL. Raztopino titriramo z 0,102 M raztopino AgNO_3 in porabimo 12,1 mL. Koliko procentov AlCl_3 vsebuje trdna snov? Uredi enačbo:

(54,9 %)

11. Koliko gramov CaBr_2 vsebuje vzorec, katerega smo raztopili v vodi in pri titraciji porabili 6,15 mL 0,100 M raztopine AgNO_3 ? Uredi reakcijo!

(61,5 mg)

12. Koliko litrov 4,00 % raztopine KOH , ki ima gostoto $1,035 \text{ g}\cdot\text{mL}^{-1}$, potrebujemo za nevtralizacijo 1,50 L 0,750 M raztopine H_2SO_4 ?

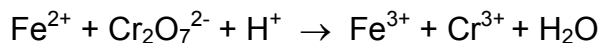
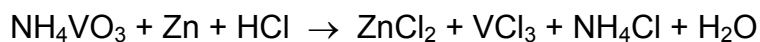
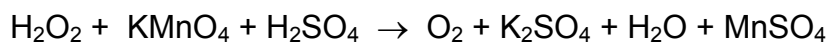
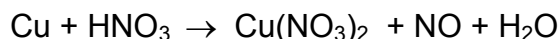
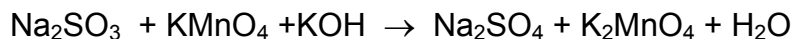
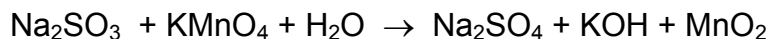
(3,05 L)

13. V 250 mL merilno bučko naliješ 30,0 mL 9,10 % raztopine H_2SO_4 z gostoto $1,080 \text{ g}\cdot\text{mL}^{-1}$. Dopolniš z vodo do oznake in v erlenmajerico odpipetiraš 25,0 mL dobljene raztopine. Pri titraciji porabiš 17,3 mL raztopine NaOH . Kakšna je masna koncentracija raztopine NaOH ?

(13,9 $\text{g}\cdot\text{L}^{-1}$)

5. VAJA REAKCIJE OKSIDACIJE IN REDUKCIJE**RAČUNSKÉ NALOGE**

1. Uredi enačbe reakcij:

2. Koliko litrov in katerega plina, nastane pri reakciji 10,2 g Zn s prebitno količino 1,0 M žveplove(VI) kisline? Prostornino plina merimo pri tlaku 98,0 kPa in temperaturi 22 °C. Napiši enačbo reakcije!

(3,90 L)

3. Koliko litrov in katerega plina nastane pri normalnih pogojih pri raztapljanju 15,0 g Cu v koncentrirani H₂SO₄? Napiši enačbo reakcije!

(5,29 L)

4. Koliko litrov klora pri temperaturi 25 °C in tlaku 100 kPa nastane pri reakciji 200 mL 36 % raztopine HCl z gostoto 1,18 g·mL⁻¹ s prebitkom raztopine K₂Cr₂O₇? Produkti reakcije so še CrCl₃, KCl in H₂O. Napiši enačbo reakcije!

(12,4 L)

5. Koliko mililitrov 61 % raztopine HNO₃ z gostoto 1,36 g·mL⁻¹ je potrebno, da dobimo 10,0 L plina NO pri 30 °C in tlaku 101,3 kPa, z raztapljanjem bakra?

(122 mL)

6. Vzorec, ki vsebuje železo, smo raztopili v prebitni raztopini HCl, razredčili z vodo na 250 mL in odpipetirali 20,0 mL in titrali z 0,02 M raztopino KMnO₄. Pri titraciji smo porabili 12,1 mL te raztopine. Koliko železa je v vzorcu?

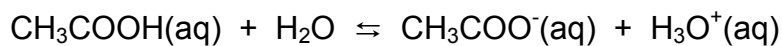
(0,844 g)

6.VAJA RAVNOTEŽJA V VODNIH RAZTOPINAH

REŠENI RAČUNSKI NALOGI

1. Kakšna je stopnja protolize 0,00500 M raztopine očetne kisline, ki ima pH 3,50?

Protolitska reakcija:

Koncentracijo oksonijevih ionov izračunamo iz pH:

$$\text{pH} = -\log[\text{H}_3\text{O}^+]$$

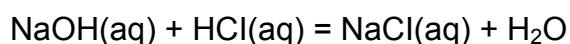
$$[\text{H}_3\text{O}^+] = 10^{-\text{pH}}[\text{H}_3\text{O}^+] = 10^{-3,50} = 3,16 \cdot 10^{-4} \text{ mol L}^{-1}$$

$$\alpha = \frac{c(\text{H}_3\text{O}^+)}{c(\text{CH}_3\text{COOH})} = \frac{3,16 \cdot 10^{-4} \text{ mol L}^{-1}}{0,00500 \text{ mol L}^{-1}} = 0,0632$$

Stopnja protolize v 0,00500 M raztopini očetne kisline je 0,0632.

2. Kakšen je pH raztopine, ki jo dobiš z mešanjem 25,0 mL 0,0100 M raztopine NaOH in 30,0 mL 0,00500 M raztopine HCl? Predpostavi aditivnost prostornin!

Reakcija:

$$n(\text{NaOH}) = c(\text{NaOH}) \cdot V(\text{NaOH}) = 0,0100 \text{ mol L}^{-1} \cdot 0,0250 \text{ L} = 0,000250 \text{ mol}$$

$$n(\text{HCl}) = c(\text{HCl}) \cdot V(\text{HCl}) = 0,00500 \text{ mol L}^{-1} \cdot 0,0300 \text{ L} = 0,000150 \text{ mol}$$

Ugotoviti moramo kateri izmed reaktantov je v prebitku. Ker je množinsko razmerje med NaOH in HCl 1:1, lahko vidimo, da 0,00015 mol HCl porabi 0,00015 mol NaOH. V prebitku je torej NaOH.

$$n(\text{NaOH})_{\text{preb.}} = 0,000250 \text{ mol} - 0,000150 \text{ mol} = 0,000100 \text{ mol}$$

Raztopina bo zaradi prebitnega NaOH alkalna.

$$c(\text{NaOH}) = \frac{n(\text{NaOH})}{V} = \frac{0,000100 \text{ mol}}{0,0550 \text{ L}} = 0,00182 \text{ mol L}^{-1}$$

Ker je hidroksid v prebitku, najprej izračunamo pOH:

$$\text{pOH} = -\log[\text{OH}^-] = -\log(0,00182) = 2,74$$

$$\text{pH} = 14 - \text{pOH} = 11,26$$

Po mešanju je pH končne raztopine 11,26 - raztopina je bazična.

RAČUNSKE NALOGE

1. Izračunaj pH
  - a) 0,00100 M HCl, predpostavi popolno protolizo (3,00)
  - b) 0,00100 M HCOOH, $\alpha = 0,12$ (3,92)
  - c) 0,00100 M NaOH, popolna disociacija (11,00)
  - d) 0,00100 M NH₃, $\alpha = 0,091$ (9,96)

2. Kolikšen je pH raztopine, ki vsebuje v enem litru raztopine
  - a) $2,00 \cdot 10^{20}$ H₃O⁺ ionov (3,48)
  - b) $2,00 \cdot 10^{13}$ H₃O⁺ ionov (10,48)
  - c) $2,00 \cdot 10^{19}$ OH⁻ ionov (9,52)
  - d) $2,00 \cdot 10^{12}$ OH⁻ ionov (2,52)

3. Kolikšen je pH raztopine če:
  - a) 2,00 mL 10% HNO₃ z gostoto 1,08 g·mL⁻¹ razredčimo na 500 mL (2,16)
  - b) 1,00 g NaOH raztopimo v 10,0 L vode (11,40)
  - c) 10,0 L plinastega HCl pri normalnih pogojih uvedemo v 10,0 L vode (1,35)
  - d) v 1,00 L 0,100 M HCl dodamo 3,80 g NaOH (2,30)
  - e) 2,00 L 0,0100 M NaOH dodamo 500 mL 0,0450 M HCl (3,00)

4. Kolikšna je stopnja protolize klorovodikove kisline, če je v 0,0253 M raztopini koncentracija oksonijevih ionov $0,0223 \text{ mol}\cdot\text{L}^{-1}$?
- (0,881)
5. Koliko hidroksidnih ionov je v 1 mL raztopine amoniaka, ki ima koncentracijo $2,00 \text{ mol}\cdot\text{L}^{-1}$ in stopnjo protolize 0,0028?
- ($3,37\cdot 10^{18}$)
6. Izračunaj stopnjo protolize 0,050 M raztopine HNO_2 , če je koncentracija oksonijevih ionov $4,0\cdot 10^{-3} \text{ mol}\cdot\text{L}^{-1}$.
- (0,080)

PERIODNI SISTEM ELEMENTOV

1 H 1,008																	2 He 4,003
3 Li 6,941	4 Be 9,012	vrstno število simbol relativna atomska masa										5 B 10,81	6 C 12,01	7 N 14,01	8 O 16,00	9 F 19,00	10 Ne 20,18
11 Na 22,99	12 Mg 24,31											13 Al 26,98	14 Si 28,09	15 P 30,97	16 S 32,06	17 Cl 35,45	18 Ar 39,95
19 K 39,10	20 Ca 40,08	21 Sc 44,96	22 Ti 47,90	23 V 50,94	24 Cr 52,00	25 Mn 54,94	26 Fe 55,85	27 Co 58,93	28 Ni 58,70	29 Cu 63,55	30 Zn 65,38	31 Ga 69,72	32 Ge 72,59	33 As 74,92	34 Se 78,96	35 Br 79,90	36 Kr 83,80
37 Rb 85,47	38 Sr 87,62	39 Y 88,91	40 Zr 91,22	41 Nb 92,91	42 Mo 95,94	43 Tc (97)	44 Ru 101,1	45 Rh 102,9	46 Pd 106,4	47 Ag 107,9	48 Cd 112,4	49 In 114,8	50 Sn 118,7	51 Sb 121,8	52 Te 127,6	53 I 126,9	54 Xe 131,3
55 Cs 132,9	56 Ba 137,3	57 La 138,9	72 Hf 178,5	73 Ta 180,9	74 W 183,9	75 Re 186,2	76 Os 190,2	77 Ir 192,2	78 Pt 195,1	79 Au 197,0	80 Hg 200,6	81 Tl 204,4	82 Pb 207,2	83 Bi 209,0	84 Po (209)	85 At (210)	86 Rn (222)
87 Fr (223)	88 Ra (226)	89 Ac (227)	104 Db	105 Jl	106 Rf	107 Bh	108 Hn	109 Mt	110	111							

58 Ce 140,1	59 Pr 140,9	60 Nd 144,2	61 Pm (145)	62 Sm 150,4	63 Eu 152,0	64 Gd 157,3	65 Tb 158,9	66 Dy 162,5	67 Ho 164,9	68 Er 167,3	69 Tm 168,9	70 Yb 173,0	71 Lu 175,0
90 Th 232,0	91 Pa (231)	92 U 238,0	93 Np (237)	94 Pu (244)	95 Am (243)	96 Cm (247)	97 Bk (247)	98 Cf (251)	99 Es (254)	100 Fm (257)	101 Md (258)	102 No (259)	103 Lr (260)

Relativne atomske mase so podane na štiri veljavne številke.

V oklepajih so podana masna števila najbolj razširjenih in najbolj stabilnih izotopov radioaktivnih elementov.